

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

Дарія Гошовська

**Психологія інклюзивної освіти:
методичні рекомендації до практичних занять**

ЛУЦЬК 2020

УДК 159.922.7(075.8)

Г74

Рекомендовано до друку методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № від)

Рецензенти:

Кандидат психологічних наук,
Доцент кафедри психології
Мукачівського державного університету

Брецько І.

Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогічної та вікової
психології

Кульчицька А.В.

Гошовська Д.Т. Психологія інклюзивної освіти: [методичні рекомендації до практичних занять] / Д.Т.Гошовська. - Луцьк, 2020. - 37с.

Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Психологія інклюзивної освіти» мають на меті узагальнити знання про дітей з особливими потребами і розкрити основні підходи до їх корекції та реабілітації.

Методичні рекомендації призначені для студентів спеціальності «Психологія» денної та заочної форм навчання, а також буде корисним для психологів, дефектологів, соціальних працівників при вивченні питань навчання, виховання і організації допомоги дітям з проблемами розвитку.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія інклюзивної освіти» є вивчення змісту та форм організації навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів знань про організацію, зміст та методичне забезпечення інклюзивної освіти в Україні; формування загальнокультурних та професійних компетенцій майбутніх вчителів, необхідних для ефективної діяльності в якості організаторів та виконавців програм інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку; навчання та виховання в умовах інклюзивної освіти;

Згідно вимог освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- навчально-методичне забезпечення інклюзивної освіти в Україні;
- зміст, специфіку діяльності вчителя з організації та впровадження інклюзивного навчання;
- науково обґрунтовані методи і сучасні технології в організації власної професійної діяльності в інклюзивному середовищі;
- особливості взаємодії вчителя та психолога зі спеціалістами інших служб у системі інклюзивного навчання;
- *вміти:*
- використовувати теоретичні знання і практичні уміння, отримані під час вивчення різних навчальних дисциплін психолого-педагогічного спрямування, при організації корекційного супроводу дітей з психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання;

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Прак т. (Семі н.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис та основні принципи						
1. Становлення системи спеціальної освіти та ставлення суспільства до осіб з психофізичними порушеннями		2	2	2		15
2. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи		2	2			15
3. Концепція інклюзивної освіти		2	2	4		15
4. Особливості інклюзивного середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості		2	2	2		20
		8	8	8		65
Змістовий модуль 2. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ						
5. Психолого-педагогічні основи врахування та розуміння особливих освітніх потреб учнів у навчальному процесі		2	2	2		15
6. Корекційно-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі		2	2	2		18
Усього годин	120	12	12	10		98

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

I Сучасна практика організації інклюзивної освіти дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку

Семінарське заняття 1 Тема: Інклюзивна освіта як одна з форм освітньої інтеграції осіб з порушеннями психофізичного розвитку

План заняття I.

Теоретичний матеріал. 1. Інклюзивна освіта осіб з порушеннями психофізичного розвитку як соціокультурне явище та її місце в освітній системі України.

2. Понятійний апарат інклюзивної освіти.

3. Мета та завдання інклюзивного навчання і виховання.

4. Шляхи підвищення ефективності корекційної освіти.

5. Сучасні проблеми інклюзивного навчання та виховання осіб з порушеннями психофізичного розвитку

II. Питання для обговорення і рефлексії.

2.1. Деякі автори висловлюють переконання, що навіть якби ефективність інклюзивної моделі не підтверджувалась жодними науковими даними, її варто було б впроваджувати, оскільки вона правильна з моральної точки зору. Що Ви думаєте з цього приводу?

2.2. Беручи до уваги наукові висновки про ефективність інклюзивного підходу, чому деякі батьки не обирають таку форму навчання для своєї дитини?

2.3. Багато людей вважає, що чим старший учень, тим складніше створювати для нього інклюзивні умови навчання. Чи погоджуєтесь Ви з таким твердженням, виходячи з власного досвіду? Чому або чому ні?

III. Заповніть картку: «Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної освіти»

Поняття Зміст Діти з особливими освітніми потребами Сегрегація Інтеграція 24 Освітня інтеграція Соціальна інтеграція Інклюзія Інклюзивна освіта Інклюзивне навчання Рекомендована основна література [1; 4, с. 5-31, 50-141; 5, с.7-20; 11, с. 6-21]

Рекомендована додаткова література [друковані джерела: 1; 3; 8; 11; 17; інтернет-джерела: 2; 5; 6; 8; 9; 13; 17; 21-23]

Семінарське заняття 2 Тема: Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, які навчаються в загальноосвітніх закладах з інклюзивною формою навчання.

План заняття

I. Теоретичний матеріал.

1. Що означає система комплексного медико-психологопедагогічного супроводу і підтримки процесу навчання дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку?

2. Охарактеризуйте ознаки і функції сучасної системи супроводу.

3. Визначте роль психолого-медико-педагогічних консультацій у структурі медико-психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

II. Охарактеризуйте основні структурні компоненти моделі медикопсихолого-педагогічного супроводу дітей і підтримки інклюзивного навчання.

Рекомендована основна література [1; 4, с. 5-31, 50-141; 5, с.7-20; 11, с. 6-21]

Рекомендована додаткова література [друковані джерела: 1; 3; 8; 11; 17; інтернет-джерела: 2; 5; 6; 8; 9; 13; 17; 21-23]

Семінарське заняття 3

Тема: Індекс інклюзії.

План заняття

I. Теоретичний матеріал.

1. Охарактеризуйте роль індексу інклюзії для проведення моніторингу в загальноосвітніх навчальних закладах з метою створення 25 необхідних умов для навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання.

2. Розкрийте значення індексу інклюзії для аналізу сильних і слабких сторін організації інклюзивного навчання на основі отриманих результатів.

3. Охарактеризуйте індекс інклюзії як систему внутрішнього моніторингу, яка дозволяє навчальному закладу регулярно здійснювати самооцінку стосовно рівня ефективності впровадження інклюзивного навчання.

2. Підготуйте доповідь на одну із запропонованих тем:

- Планування дій зі створення та розвитку в дошкільних навчальних закладах інклюзивного навчального середовища для всіх учасників навчально-виховного процесу;

- Планування дій зі створення та розвитку в загальноосвітніх навчальних закладах інклюзивного навчального середовища для всіх учасників навчально-виховного процесу. Рекомендована основна література

1. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013. — 100 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ussf.kiev.ua/ieeditions/>

2. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., — К.: ТОВ «Видавничий дім —Плеяди», 2013. — 96 с. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ussf.kiev.ua/ieeditions/>

Семінарське заняття 4

Тема: Особливості інклюзивного середовища та його роль у формуванні особистості дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

План заняття

I. Теоретичні питання.

1. Дайте визначення понять: «освітнє середовище», «корекційне середовище», «інклюзивне середовище».
2. Охарактеризуйте компоненти інклюзивного середовища.
3. Охарактеризуйте особливості організації фізичного простору в інклюзивному класі.

II. Питання для обговорення і рефлексії

2.1. Якому способу розміщення парт у групі (класі) Ви надасте перевагу? Чому?

2.2. Які питання у Вас викликають занепокоєння у зв'язку з необхідністю забезпечувати особистий догляд учням, які цього потребують?

Рекомендована основна література

1. Кузава І.Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика: [монографія]. – Луцьк, ПП Іванюк В.П., 2013. – 292 с.

2. Лорман Т. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Депплер, Девід Харві; перек. з англ. – К.: - СПД-ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с. Рекомендована додаткова література [друковані джерела: 1; 5-7; 8; 11; 16; інтернет-джерела: 2; 3; 5; 8; 13-18, 21-23]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II Методичне забезпечення інклюзивної освіти Семінарське заняття 5

Організація навчально-виховної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивною формою навчання.

План I.

Теоретичні питання

1. Охарактеризуйте особливості навчально-виховної роботи в дошкільному закладі з інклюзивною формою навчання.
2. Охарактеризуйте особливості навчально-виховної роботи в загальноосвітньому закладі з інклюзивною формою навчання.
3. Охарактеризуйте модель інтегрованого навчання за В.І.Бондарем та спеціальні освітні умови в інклюзивних та інтегрованих закладах освіти.
4. Охарактеризуйте нормативно-правову базу функціонування інклюзивних навчальних закладів.
5. Визначте застереження та ризики щодо інклюзивної освіти осіб з ППФР. класів (груп).
6. Охарактеризуйте особливості взаємодії з батьками учнів інклюзивних класів (груп).
7. Позакласна робота в інклюзивному класі.

II. Практичні завдання.

1. Враховуючи досвід, набутий під час педагогічної практики в школі з інклюзивною формою навчання, охарактеризуйте зміст ділової документації педагогічного персоналу навчального закладу з інклюзивною формою навчання.
2. Дайте характеристику видів планування навчальної діяльності учнів з ППФР в інтегрованих закладах освіти.
3. Враховуючи досвід, набутий під час педагогічної практики в школі з інклюзивною формою навчання, проаналізуйте виховний захід, проведений Вами і Вашими колегами-студентами в інклюзивному класі.
4. Визначте посадові обов'язки вчителя та асистента вчителя в інклюзивних закладах освіти.

Семінарське заняття 6 Тема. Методичне забезпечення навчально-виховного процесу в класі з інклюзивною формою навчання. I. Теоретичні питання

1. Охарактеризуйте структуру індивідуальної програми розвитку дитини.
2. Визначте етапи роботи на створення ІПР дитини. II. Практичні завдання.

1. Враховуючи досвід, набутий під час педагогічної практики в школі з інклюзивною формою навчання, назвіть документацію вчителя класу з інклюзивною формою навчання.

2. Враховуючи досвід, набутий під час педагогічної практики в школі з інклюзивною формою навчання, складіть орієнтовну індивідуальну програму розвитку навчання та виховання учня з тяжкими порушеннями мовлення, який навчається в класі з інклюзивною формою навчання.

Семінарське заняття

Інклюзивний підхід до побудови навчального процесу

I. Теоретичні питання

1. Дайте визначення поняття «курикулум» (навчально-методичне забезпечення).
2. Що означає універсальний дизайн курикулуму для навчання?
3. Дайте визначення поняття «диференційоване викладання».
4. Охарактеризуйте сутність понять адаптації та модифікації курикулуму.

II. Питання для обговорення та рефлексії.

1. Які перешкоди, на Вашу думку, можуть заважати впровадженню концепції універсального дизайну для навчання у процесі розробки курикулуму?

2. Коли в адаптаціях та модифікаціях курикулуму немає потреби?

3. Чим універсальний дизайн для навчання відрізняється від адаптацій і модифікацій?

Що спільного між цими двома підходами?

